

PER UN CENTRE D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA DE CATALUNYA, AMB PROJECTE I FUTUR RENOVATS, AL SERVEI DEL PAÍS

Amb la publicació del Decret 209/2025, de 8 d'octubre de 2025, un conjunt d'historiadors i d'historiadores, i investigadors i investigadores en història, volen manifestar la seva preocupació sobre el futur d'una eina al servei de la història de Catalunya i de la ciutadania catalana.

El 1984 es creava el Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC) i poc després n'era nomenat director Josep Benet. Per l'advocat, polític, editor, historiador, activista, i dins d'aquest darrer àmbit estructurador, entre altres iniciatives, d'eines culturals, el Centre n'era una de valuosa per superar les urpades de l'intent de genocidi cultural franquista contra Catalunya.

El Centre va ser una eina, en l'inici de l'autogovern, per estimular un àmbit nacional de recerca historiogràfica al servei dels joves historiadors i historiadores, i del professorat consolidat d'arreu del país, i per acompanyar les esforçades editorials que volien contribuir a fornir obres útils per a una nova ciutadania.

Durant quaranta anys el CHCC ha esdevingut una eina de suport bàsica per ajudar a la recerca i a la difusió de la història de Catalunya. També per a la recuperació de fons de personalitats de l'interior o de l'exili, amb la finalitat de lliurar-los, un cop fets una primera prospecció i un primer inventari, a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Els resultats són quasi un miler d'ajuts a la recerca i un altre miler d'ajuts a la publicació, molts dels quals són projectes de tesis doctorals, bo i fent costat de manera molt especial, als estudis d'història centrats en l'àmbit local i comarcal del País.

La seva feina no va quedar esgotada amb aquestes iniciatives. Cal fer notar l'organització d'exposicions, entre d'altres la del Centenari de les Bases de Manresa o la que va tenir lloc amb motiu dels cinquanta anys de l'afusellament del president Companys, així com la configuració i cura d'una biblioteca especialitzada en història contemporània de Catalunya, en història del catalanisme, i del cost humà de la Guerra Civil, al bell mig de Barcelona.

Posteriorment a la direcció de Josep Benet i d'Albert Manent, el CHCC va continuar creixent a través d'un consell assessor i de convocatòries públiques d'ajuts a la recerca i a l'edició, amb dotacions econòmiques superiors a les programades anualment i amb anterioritat. El CHCC demostrava no ser necessàriament una institució vinculada a persones, per molt rellevants que aquestes haguessin estat, sinó que podia continuar el seu esperit amb renovades polítiques de suport a la investigació i difusió de la història contemporània catalana.

Pensem, doncs, que existeixen fermes raons per considerar que cal revitalitzar el CHCC. La Generalitat de Catalunya, en els darrers anys, ha reforçat el terreny de les polítiques públiques de memòria fruit d'una necessitat d'estricta justícia democràtica. Per contra, sense història, sense recerca històrica contrastada, no hi pot haver memòria democràtica de qualitat, tal com ha estat reconegut internacionalment per historiadors i historiadores de prestigi acadèmic.

L'existència de grups consolidats de recerca (SGR) a les universitats i de projectes públics finançats no eximeix, de cap manera, de continuar els ajuts a la recerca i a la publicació, cosa que avui dia és més necessària que mai. Molts projectes d'investigació i de publicacions es queden sense poder-se desenvolupar. Només cal comparar la producció historiogràfica de fa uns anys amb la que es fa en l'actualitat. Mantenir a l'UCI cultural el CHCC, amb una dotació ínfima quant a personal i recursos econòmics, suposa a la pràctica l'extinció d'un instrument més necessari que mai. Seria paradoxal que,

a les portes de la commemoració de la mort del dictador Franco, el principal instigador durant el segle XX de la voluntat de destruir la cultura catalana i de la minorització del nostre idioma, la rememoració s'acabés amb la pràctica desaparició del CHCC i la pèrdua de la seva independència funcional.

Tampoc és un tema menor el fet que la historiografia té una funció social de primer nivell a les nostres comarques i ciutats enfront de l'empobriment i la banalització culturals. Arreu dels estats democràtics es considera un factor social de cohesió de primer ordre el coneixement crític i rigorós de la seva història nacional.

Amb aquests fonaments, demanem de les institucions i dels responsables polítics:

1. Dotar el CHCC d'una entitat, d'una personalitat pròpia, amb la finalitat explícita de potenciar la recerca i la difusió de la història de Catalunya, adequant-la a les necessitats d'un país amb nous reptes.
2. Endegar un projecte ambiciós que impulsi el coneixement de períodes, àmbits, personatges rellevants i protagonistes col·lectius, encara poc valorats a hores d'ara, des del final de l'Antic Règim fins a l'època contemporània, sense deixar de banda el conjunt de la història catalana (medieval i moderna).
3. Una direcció del CHCC, nomenada i amb plena dedicació, que connecti i integri efectivament tots els àmbits on es fa recerca i divulgació d'història contemporània de Catalunya, amb prestigi i obra reconeguts dins de la historiografia catalana. Una direcció enfortida i independent, raó per la qual caldria un CHCC que orgànicament estigués al mateix nivell que la Direcció General de Memòria Democràtica, perquè ambdós fan una feina complementària. Una direcció que proposi anualment unes línies de recerca bàsiques i prioritàries.
4. Un pressupost digne que permeti tenir prou recursos per impulsar edicions en llengua catalana (sobretot ara que les obres de recerca històrica tenen dificultats per ser publicades), noves recerques i vocacions; engegar projectes generals d'interès públic, i l'assessorament històric en la política de commemoracions de la Generalitat.
5. Personal suficient, amb capacitat tècnica i historiogràfica, per servir tots els sectors que fan història contemporània per a Catalunya.

Països Catalans, novembre de 2025

Josep M. Roig i Rosich, exdirector del CHCC.

Enric Pujol i Casademont, excoordinador de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani.

Lluís Ferran Toledano i González, exdirector de projectes del CHCC.

Josep M. Solé i Sabaté, membre fundador i historiador col·laborador del CHCC.

Lluís Duran i Solà, historiador, extècnic responsable de publicacions del CHCC.

Josep Cruanyes i Tor, historiador.

Jordi Oliva i Llorens, excoordinador al CHCC del projecte Cost humà de la Guerra Civil.

Jordi Manent i Tomàs, filòleg i historiador.